

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ
Чорноморський національний університет
імені Петра Могили

Кафедра фінансів і кредиту

Желєзна Вікторія Олександрівна

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ ПІДПРИЄМСТВ
МОЛОКОПЕРЕРОБНОЇ ГАЛУЗІ ТА ШЛЯХИ
ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ НИМИ

АВТОРЕФЕРАТ

дипломної роботи на здобуття
ступеня вищої освіти магістр
галузі знань 07 «Управління та адміністрування»
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
за освітньо-професійною програмою «Фінанси і кредит з
поглибленим вивченням іноземної мови»

Науковий керівник:
канд. екон. наук, доц. Нетудихата К.Л.

Рецензент:
д. екон. наук, проф. Кузьменко О.Б.

Миколаїв 2019

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Харчова промисловість завжди вважалася для України пріоритетною і стратегічно важливою галуззю, яка здатна забезпечити не тільки потреби внутрішнього ринку, а й вагоме місце держави в когорті світових країн – лідерів із виробництва продуктів харчування. Доступність харчових продуктів, їх якість та екологічність впливають на рівень продовольчої безпеки держави, виступають індикаторами її соціальної стабільності. З огляду на це необхідність аналізу проблем харчової промисловості й розробки практичних рекомендацій щодо їх подолання не викликає жодного сумніву.

Водночас, посилення процесів глобалізації та інтеграція України до світової спільноти, по-перше, зробили економіку нашої держави більш вразливою до зовнішніх загроз і, по-друге, висунули перед нею серйозні вимоги щодо забезпечення відповідного рівня її конкурентоспроможності. Це, зокрема, стосується й харчової промисловості. Відповідність світовим стандартам може бути досягнута тільки за умови переходу галузі на інноваційну модель розвитку та активного впровадження сучасних технологій харчового виробництва. Відтак питання щодо підвищення ефективності функціонування вітчизняних харчових підприємств, виявлення загроз і потенційних можливостей зростання галузі, а також покращення рівня якості та конкурентоспроможності вітчизняних продуктів харчування набувають неабиякої актуальності.

Оптимізація процесу управління фінансовими ресурсами підприємства визначається його основними завданнями. Ефективне управління фінансовими ресурсами підприємства дозволяє визначити оптимальний обсяг та структуру оборотних активів; мінімізувати витрати на фінансування та підтримку певного їх обсягу; визначити аспекти управління чистим оборотним капіталом підприємства; забезпечити ліквідність та платоспроможність підприємства; сформулювати оптимальний обсяг товарно-матеріальних запасів; оптимізувати управління дебіторською заборгованістю

та грошовими коштами.

Дослідженню фінансових ресурсів у широкому розумінні присвячені роботи І.О. Бланка, М.Д. Білик, О.Д. Данилова, В.М. Родіонової, Ю.В. Петренко, Л.М. Єріс, О.М. Угляренко, П.В. Ревенко, Б.А. Вольфман, Т.Н. Кисельова, П.А. Стецюк, О.Є. Гудзь, А.А. Марченко, О.Л. Кривоног, О.М. Ляшенко. Дослідженню питань управління на підприємстві присвячені роботи М.Х. Мескона, Зві Боді, М.О. Кизим, В.А. Забродського, В.А. Зінченко, І.Ф. Волк, О.Л. Хотомлянського, І.О. Сіненко, Ю.О. Вінц. Не дивлячись на велику кількість розробок в цій сфері, науковці розглядають фінансові ресурси та управління ними по-різному. Крім того, при наявності великої кількості літературних джерел з тематики управління фінансовими ресурсами в цілому, залишається малодослідженою специфіка підприємств харчової промисловості. Таким чином, актуальність і вагомое практичне значення цієї проблеми визначили вибір теми дослідження.

Метою магістерського дослідження є оцінка ефективності управління фінансовими ресурсами підприємств молокопереробної галузі та обґрунтування шляхів щодо її підвищення.

Для досягнення поставленої мети передбачається виконати наступні завдання:

- розкрити сутність, джерела формування фінансових ресурсів, принципи їх організації та функції;
- розглянути теоретичні засади управління фінансовими ресурсами;
- дослідити існуючі теоретичні підходи до оцінки ефективності управління фінансовими ресурсами, обґрунтувати методика її оцінки;
- здійснити аналіз формування та розміщення фінансових ресурсів підприємств молокопереробної промисловості;
- оцінити ефективність управління фінансовими ресурсами підприємств;
- надати пропозиції щодо оптимізації структури фінансових ресурсів

молокопереробних підприємств;

– обґрунтувати шляхи вдосконалення управління фінансовими ресурсами підприємств.

Очікуваний результат полягає у тому, щоб на основі фінансової звітності обраних для дослідження підприємств (ПАТ «Баштанський сирзавод», ПАТ «Пирятинський сирзавод», ПАТ «Яготинський маслозавод», ПАТ «Золотоніський маслоробний комбінат», ПрАТ «Лакталіс-Миколаїв»), визначити для них структуру фінансових джерел, яка б мала позитивний вплив на фінансову стабільність підприємств.

Методи дослідження. Теоретичною та методичною базою дослідження є сучасні досягнення фінансової науки, зокрема фінансового менеджменту, закордонний та вітчизняний досвід управління фінансовими ресурсами підприємств. При виконанні дослідження використано наступні методи: метод історичного та логічного аналізу, метод синтезу застосовано для огляду теоретичних підходів щодо управління фінансовими ресурсами підприємств та вивчення методології оцінки управління ними; методи вертикального та горизонтального аналізу фінансової звітності, коефіцієнтний метод, метод структурного аналізу, графічний метод – для оцінки ефективності управління фінансовими ресурсами; діалектичний, системний – для обґрунтування шляхів та розробки рекомендацій щодо вдосконалення управління фінансовими ресурсами підприємств.

Інформаційною основою роботи послужили законодавчі та нормативні документи, матеріали фінансової і статистичної звітності суб'єктів господарювання, матеріали Держкомстату України, енциклопедична й довідкова література, періодичні видання та науково-дослідні розробки.

Наукова новизна одержаних результатів. У процесі дослідження отримані наступні наукові результати, які мають елементи новизни та виносяться на захист:

удосконалено:

– трактування сутності фінансових ресурсів як грошових накопичень,

доходів і надходжень з різних джерел, які знаходяться в розпорядженні підприємства, що призначені для забезпечення безперервності розширеного відтворення та задоволення соціальних потреб;

дістало подальшого розвитку:

– виявлення особливостей формування та використання фінансових ресурсів підприємств молокопереробної промисловості в Україні у 2013-2017 р., зокрема встановлено: збільшення їх обсягів за рахунок власного та позикового капіталу; розміщення ресурсів переважно в оборотних активах, зокрема в запасах, дебіторській заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги, із внутрішніх розрахунків; поступове оновлення власних основних засобів, відповідно спостерігається зростання обсягів розміщених в них ресурсів; підвищення ефективності використання даних ресурсів;

– обґрунтування пропозицій щодо вдосконалення управління фінансовими ресурсами підприємств молокопереробної промисловості, які передбачають оптимізацію структури даних ресурсів, підвищення ефективності управління власними та позиковими коштами, забезпечення прибутковості власної діяльності, поліпшення політики щодо кредиторів та дебіторів.

Теоретичне значення дослідження полягає в узагальненні та поглибленні теоретико-методичних основ управління фінансовими ресурсами підприємств молокопереробної галузі.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що висновки, рекомендації та пропозиції виступають основою для прийняття обґрунтованих управлінських рішень, спрямованих на вдосконалення управління фінансовими ресурсами підприємств молокопереробної галузі.

Обсяг і структура дипломної роботи магістра. Робота складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел із 60 найменувань та 5 додатків.

Для досягнення поставлених завдань дослідження у першому розділі наводиться теоретичні основи дослідження фінансових ресурсів

підприємства та управління ними. Другий розділ присвячений методології оцінки ефективності управління фінансовими ресурсами підприємств молокопереробної промисловості. Третій розділ – це емпірична оцінка ефективності управління фінансовими ресурсами на підприємствах. У четвертому розділі визначаються результати та дискусія з приводу визначення оптимальної структури капіталу для покращення фінансової стабільності підприємств молокопереробної галузі України. Обґрунтовується система рекомендацій щодо вдосконалення управління фінансовими ресурсами підприємств.

Основний зміст викладено на 124 сторінках тексту.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ МАГІСТРА

У вступі обґрунтовано актуальність теми дослідження, визначено мету, завдання, предмет та об'єкт дослідження, його методи та інформаційну базу, розкрито наукову новизну і практичне значення одержаних результатів.

У першому розділі «Огляд теоретичних підходів щодо управління фінансовими ресурсами підприємства» розглянуто сутність фінансових ресурсів, принципи їх організації та функції; джерела формування фінансових ресурсів та їх структуру, а також теоретичні засади управління фінансовими ресурсами.

У науковій літературі поняття «фінансові ресурси» зустрічається дуже часто, і підходів до його визначення як на макро-, так і на макрорівнях велика кількість, кожний з яких заслуговує на увагу.

Розбіжність позицій науковців щодо визначення фінансових ресурсів можна згрупувати за формами їх виявлення (табл. 1).

Таблица 1

Визначення фінансових ресурсів за формами виявлення

Прізвище та ініціали автора, джерела	Визначення
Зятковський І.В.	грошове вираження новоствореної вартості

Буряк Л.Д.	частина грошових коштів
Стецюк П.А.	найбільш ліквідні активи
Бурковський В.В., Турило А.М., Терещенко О.А., Темченко А.Г., Коробов М.Я., Бланк І.О.	грошові фонди цільового призначення
Джеймс К. Ван Хорн, Джон М. Вахович (мл.)	фонди
Нам Г.Г., Лайко П.А.	грошові фонди і кошти у не фондovій формі
Сенчагов В.К.	сукупність грошових нагромаджень, амортизаційних відрахувань та інших грошових засобів
Василик О.Д., Павлюк К.В., Кірейцев Г.Г., Гриньова В.М.	грошові нагромадження і доходи, що зосереджені у відповідних фондах

Існує безліч підходів до визначення сутності фінансових ресурсів підприємств, але всі вони зводяться до того, що це частина грошових коштів підприємства, що формуються в процесі розподілу і перерозподілу національного багатства, внутрішнього валового продукту і національного доходу, які акумулюються за рахунок власного, позиченого й залученого капіталу та перебувають у розпорядженні суб'єкта господарювання і необхідні для виконання ним фінансових зобов'язань, здійснення витрат з метою забезпечення процесу розширеного відтворення, а також з метою одержання прибутку від здійснення виробничо-господарської діяльності.

Фінансові ресурси підприємства мають виконувати наступні функції:

- забезпечення процесу виникнення підприємства;
- формування його стартового капіталу;
- формування ресурсного потенціалу;
- забезпечення безперервності і відтворення торговельного процесу;
- виконання фінансових зобов'язань;
- забезпечення його фінансової стійкості, платоспроможності, конкурентоспроможності і ефективності господарської діяльності.

Проблеми управління фінансовими ресурсами мають місце на кожному

підприємстві оскільки забезпеченість фінансовими ресурсами є визначальним фактором здійснення процесу виробництва.

Управління фінансовими ресурсами підприємств це процес управлінських дій у сфері формування та використання грошових коштів фондового та не фондового характеру.

Раціональне управління фінансовими ресурсами підприємств повинно включати наступні етапи:

- виявлення та формулювання проблеми чи задачі управління фінансовими ресурсами підприємств, що повинна бути вирішена на базі використання минулого досвіду та наявних даних;

- прийняття управлінського рішення щодо використання фінансових ресурсів та його реалізація;

- аналіз результатів прийнятого рішення з погляду можливих способів його модифікації чи зміни, а також врахування його результатів в процесі нагромадження досвіду, який може бути використаний в майбутньому.

У другому розділі «Методологія оцінки управління фінансовими ресурсами» наведено ключові методичні підходи до оцінки ефективності управління фінансовими ресурсами.

Для проведення якісної оцінки фінансових ресурсів підприємства та виявлення можливостей підвищення ефективності їх формування й використання можуть застосовуватися такі методи аналізу:

- класичні методи аналізу господарської діяльності та фінансового аналізу: ланцюгових підстановок, арифметичних різниць, балансовий, відсоткових чисел, диференціальний, логарифмічний, інтегральний, простих та складних відсотків, дисконтування;

- традиційні методи економічної статистики: середніх та відносних величин, групування, графічний, індексний, елементарні методи обробки показників у динаміці;

- методи математичної статистики вивчення зв'язків: кореляційний, регресивний, дискримінантний, дисперсійний, факторний, коваріаційний

аналіз та ін.;

– економетричні методи: матричні, теорії міжгалузевого балансу.

Для оцінки ефективності використання фінансових ресурсів підприємства застосовують показники динаміки складу та структури активів акціонерного товариства.

Для аналізу ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства обраховують показники, пов'язані відповідно із пасивами та активами підприємства. Насамперед динаміку складу, структури та напрямів використання фінансових ресурсів та спеціальні показники:

– ліквідності (загальна, швидка, абсолютна)

– платоспроможності (коефіцієнти фінансової автономії, фінансової стійкості, маневреності власного капіталу)

– ділової активності (коефіцієнти оборотності дебіторської та кредиторської заборгованостей, тривалість їх обороту).

– рентабельності (коефіцієнти рентабельності фінансових ресурсів, власного капіталу).

У третьому розділі «Емпіричні результати з оцінки ефективності управління фінансовими ресурсами підприємств молокопереробної галузі» проведено аналіз формування та розміщення фінансових ресурсів підприємств молокопереробної промисловості, зроблено оцінку ефективності управління фінансовими ресурсами.

Обсяги валюти балансів п'яти молокопереробних підприємств, що аналізуються, демонструють різну динамку (табл. 2). Для ПАТ «Баштанський сирзавод», ПАТ «Пирятинський сирзавод», ПАТ «Яготинський маслозавод», ПАТ «Золотонівський маслоробний комбінат» вони зростають, для ПрАТ «Лакталіс-Миколаїв» скорочуються.

Таблиця 2

Обсяг фінансових ресурсів підприємств молокопереробної галузі, млн. грн.

Підприємство	2013	2014	2015	2016	2017
ПАТ «Баштанський	228,1	345,9	330,6	331,5	407,9

сирзавод»					
ПАТ «Пирятинський сирзавод»	327,5	414,9	471,1	437,0	539,8
ПАТ «Яготинський маслозавод»	414,4	529,2	628,4	703,6	960,9
ПАТ «Золотоніський маслоробний комбінат»	280,5	291,9	327,3	451,3	683,8
ПрАТ «Лакталіс-Миколаїв»	606,7	623,8	635,7	314,0	399,9

Станом на кінець 2017 року підприємство ПАТ «Золотоніський маслоробний комбінат» працює за рахунок поточних позикових джерел фінансування (79%), ПрАТ «Лакталіс-Миколаїв» – власного капіталу (63%). ПАТ «Баштанський сирзавод», ПАТ «Пирятинський сирзавод», ПАТ «Яготинський маслозавод» – власного капіталу та поточних зобов'язань.

Детальний стан та структура джерел фінансових ресурсів підприємств молокопереробної галузі представлено на рис. 1.

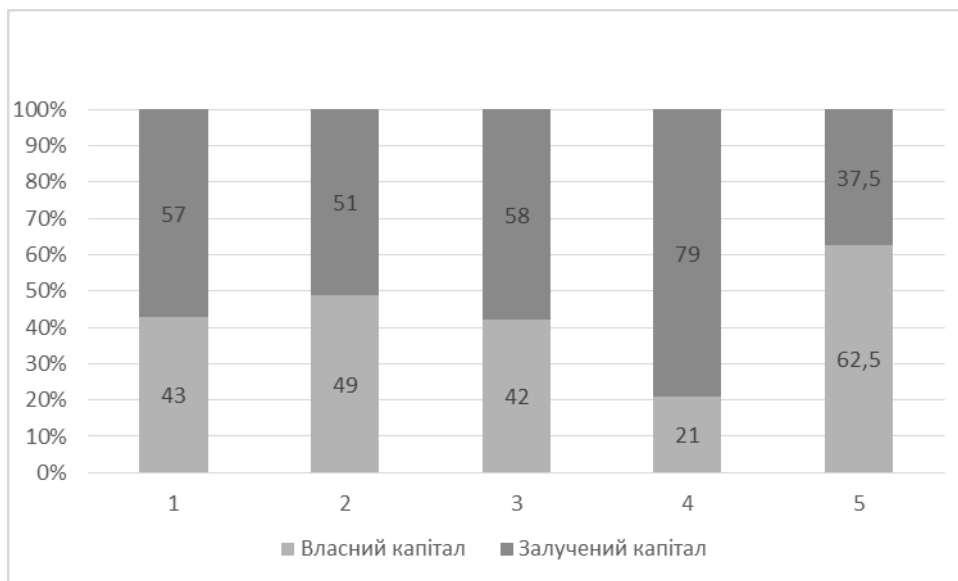

Рис. 1 Стан та структура джерел фінансових ресурсів підприємств молокопереробної галузі, де:

1. ПАТ «Баштанський сирзавод»
2. ПАТ «Пирятинський сирзавод»
3. ПАТ «Яготинський маслозавод»
4. ПАТ «Золотоніський маслоробний комбінат»
5. ПрАТ «Лакталіс-Миколаїв»

Всі досліджувані підприємства мають нормативне значення загальної та швидкої ліквідності станом на кінець 2017 року. Таке значення вказує на те, що в компанії досить ліквідних оборотних коштів для своєчасного розрахунку за зобов'язаннями. Нормативне значення абсолютної ліквідності мали лише ПАТ «Пирятинський сирзавод» (0,64) та ПАТ «Золотонівський маслоробний комбінат» (0,62).

Значення показника фінансової незалежності протягом 2013-2017 рр. зросло лише в двох підприємств. Так, у ПАТ «Пирятинський сирзавод» на 0,07, у ПАТ «Яготинський маслозавод» на 0,12. Тобто, роль власного капіталу у формуванні фінансових ресурсів зростала, що є позитивною тенденцією. Однак, слід констатувати, що на кінець 2017 р. для більшості підприємств значення показника фінансової незалежності є нижчим за норматив. Це свідчить, що частка власного капіталу в загальній сумі авансованого капіталу залишається критично низькою, що робить підприємства фінансово нестійкими та залежними від позикових коштів.

Нормативний показник фінансової стійкості станом на 2017 р. має лише ПАТ «Баштанський сирзавод» (1,3). Тож можна сказати, що це лише підтверджує зроблені раніше висновки про те, що інші підприємства молокопереробної промисловості досить активно використовують позиковий капітал.

У 2013-2017 роках коефіцієнт маневреності власного капіталу з певною динамікою зростав у ПАТ «Баштанський сирзавод», ПАТ «Пирятинський сирзавод», ПАТ «Яготинський маслозавод», ПАТ «Золотонівський маслоробний комбінат», у ПрАТ «Лакталіс-Миколаїв» зменшився з 0,7 до 0,6.

За період, що аналізується, рентабельність фінансових ресурсів зросла у ПАТ «Баштанський сирзавод» на 6,2%, у ПАТ «Пирятинський сирзавод» на 2,3%, у ПАТ «Яготинський маслозавод» на 7%.

У 2017 році найвище значення рентабельності фінансових ресурсів було у ПАТ «Пирятинський сирзавод» 17,8%. Слід вказати, що для деяких

значення рентабельності фінансових ресурсів має від'ємне значення. Це свідчить, що суб'єкти господарювання отримували збитки в певних роках. У ПАТ «Золотонівський маслоробний комбінат» рентабельність фінансових ресурсів скоротилася з 13,1% до 10,7%, у ПрАТ «Лакталіс-Миколаїв» з 24,6% до 6,6%.

Позитивну динаміку рентабельності власного капіталу мали ПАТ «Баштанський сирзавод» (+16%), ПАТ «Яготинський маслозавод» (+7,6%), ПАТ «Золотонівський маслоробний комбінат» (+3,7%). Слід вказати, що підвищення рентабельності власного капіталу досягають раціональним та ощадним використанням усіх видів ресурсів, в результаті чого капітал повертається до свого вихідного стану в більшому розмірі, тобто з прибутком.

У ПАТ «Пирятинський сирзавод» рентабельність власного капіталу скоротилася на 0,6%, у ПрАТ «Лакталіс-Миколаїв» на 28,6% і отримала у 2017 році найнижче значення серед п'яти обраних суб'єктів господарювання.

У четвертому розділі «Результати оцінки та шляхи підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами» наведено оптимізацію структури фінансових ресурсів підприємств молокопереробної галузі та запропоновано шляхи удосконалення управління фінансовими ресурсами.

Актуальним питанням сьогодення для молокопереробних підприємств є оптимізація структури фінансових ресурсів. Це таке співвідношення між власним і позиковим капіталом, при якому забезпечується найефективніша пропорційність між доходністю та фінансовою стійкістю підприємства.

Для проведення оптимізаційних розрахунків доцільно використати механізм фінансового важеля, який відображає вплив структури фінансових ресурсів на підвищення фінансової рентабельності. Позитивний вплив ефекту фінансового важеля проявляється тоді, коли економія за рахунок зниження податкових платежів перевищує витрати підприємства за користування позиковими коштами.

Ефект фінансового важеля може бути величиною як позитивною, так і

від'ємною. Крім того, цей ефект виникає завдяки використанню не лише платного кредиту, але і безоплатних позикових ресурсів (кредиторської заборгованості). І чим вищою є частка останніх у загальній сумі позикових коштів, тим вищим є значення ефекту фінансового важеля. Тому ефект фінансового важеля – це зміна рентабельності власного капіталу за рахунок використання позикових коштів в обороті підприємства.

Диференціал фінансового важеля є головною умовою, що формує позитивний ефект фінансового важеля, за рахунок перевищення валової рентабельності активів над середньою ставкою відсотку за кредит. Наявність позитивного значення диференціалу у чотирьох підприємств з п'яти сформувало і позитивний ефект фінансового важеля (табл. 3).

Таблиця 3

Ефект фінансового важеля для підприємств молокопереробної
промисловості

Підприємство	2015	2016	2017	Відхилення, 2017/2015
ПАТ «Баштанський сирзавод»				
Коефіцієнт валової рентабельності активів, %	27,5	42,4	44,7	17,2
Диференціал фінансового важеля, %	9,8	25,07	27,08	17,3
Плече фінансового важеля	0,7	0,9	1,03	0,3
Ефект фінансового важеля, %	5,6	18,5	22,9	17,3
ПАТ «Пирятинський сирзавод»				
Коефіцієнт валової рентабельності активів, %	22,4	36,03	48,4	25,9
Диференціал фінансового важеля, %	4,7	18,7	30,7	26,07
Плече фінансового важеля	0,6	1,2	1,7	1,1
Ефект фінансового важеля, %	2,3	18,4	42,8	40,5
ПАТ «Яготинський маслозавод»				
Коефіцієнт валової рентабельності активів, %	67,1	75,5	78,5	11,4
Диференціал фінансового важеля, %	49,4	58,2	60,9	11,5
Плече фінансового важеля	1,4	1,08	0,97	-0,4
Ефект фінансового важеля, %	56,7	51,5	48,4	-8,2
ПАТ «Золотоніський маслоробний комбінат»				
Коефіцієнт валової рентабельності активів, %	18,7	27,02	33,1	14,3

Диференціал фінансового важелю, %	1,04	9,7	15,5	14,4
Плече фінансового важелю	1,05	2,15	3,25	2,19
Ефект фінансового важелю, %	0,9	17,1	9,5	5,56
ПрАТ «Лакталіс-Миколаїв»				
Коефіцієнт валової рентабельності активів, %	10,4	6,2	13,2	2,8
Диференціал фінансового важелю, %	-7,3	-11,1	-4,8	2,9
Плече фінансового важелю	1,04	0,97	0,51	0,53
Ефект фінансового важелю, %	-6,2	-8,8	-2	4,2

Основними завданнями підвищення ефективності управління позиковими фінансовими ресурсами у нестабільних умовах можна назвати:

- визначення напрямів формування залучених коштів, які включають обґрунтування основної необхідності у них і обсягів залучення (за необхідністю), оцінку вартості залучення позикового капіталу з різних джерел й оптимізацію співвідношення між ними;

- формування операційного прибутку, тобто визначення обсягів реалізації продукції, що забезпечують беззбиткову операційну діяльність, і рівня можливого зниження цін на продукцію для збільшення обсягів продажів, тобто зростання оборотності коштів.

Фінансові ресурси використовуються для інвестування з метою отримання прибутку в майбутньому, таким чином прийняття рішення про інвестування має бути виваженим та продуманим, інакше існує загроза недоотримання очікуваних вигід, в результаті нераціонального використання фінансових ресурсів. Тож можна порекомендувати проводити детальний аналіз об'єкта інвестування та оцінювати витрати та вигоди.

Для підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами підприємств також можна порекомендувати їм проаналізувати види діяльності та визначити ті, які є найбільш продуктивними, або товари, на які зберігається попит, та розвивати саме ці види діяльності та виробляти ці продукти, відмовившись від тих, що не приносять бажаних прибутків.

Прибутковість підприємства прямо пов'язана з раціональним використанням фінансових ресурсів, тому заходи, направлені на

максимізацію прибутку, а отже і надходження фінансових ресурсів на підприємство, можна вважати заходами підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами підприємств. Щоб, її підвищити молокопереробним підприємствам доцільно застосувати як в короткостроковому і середньостроковому, так і в довгостроковому періоді наступні заходи:

- розглянути і усунути причини виникнення перевитрат фінансових ресурсів на матеріальні та інші операційні витрати;
- впровадити на підприємствах системи управлінського обліку витрат в розрізі центрів відповідальності та витрат по окремим групам товарної продукції;
- поліпшити ефективність цінової політики;
- удосконалити рекламну діяльність, підвищити ефективність окремих рекламних заходів;
- надавати достатню увагу навчанню і підготовці кадрів, підвищенню їх кваліфікації;
- розробити і ввести ефективну систему матеріального стимулювання персоналу, тісно пов'язану з основними результатами господарської діяльності підприємства і економією ресурсів;
- здійснювати постійний контроль за умовами зберігання і транспортування продукції.

Підсумовуючи наведене вище, можна сказати, що управління фінансовими ресурсами можна вважати механізмом, який поєднує всі ланки підприємства. Це невинний процес, а не одинична перевірка, лише сприймаючи його таким чином і постійно знаходячи резерви вдосконалення, можна досягти стабільного функціонування та сталого розвитку суб'єкта господарювання.

ВИСНОВКИ

В роботі оцінено ефективність управління фінансовими ресурсами підприємств молокопереробної галузі та обґрунтовано шляхи щодо її

підвищення. Отримано наступні висновки:

1. Фінансові ресурси підприємства це частина грошових коштів підприємства, що формуються в процесі розподілу і перерозподілу національного багатства, внутрішнього валового продукту і національного доходу, які акумулюються за рахунок власного, позиченого й залученого капіталу та перебувають у розпорядженні суб'єкта господарювання і необхідні для виконання ним фінансових зобов'язань, здійснення витрат з метою забезпечення процесу розширеного відтворення, а також з метою одержання прибутку від здійснення виробничо-господарської діяльності. З позиції управління фінансовими ресурсами найбільш прийнятним є поділ джерел їх формування на власні, позикові та залучені.

2. Встановлено, що при управлінні фінансовими ресурсами важливим є обґрунтований вибір: політики фінансування капіталовкладень і специфіки управління довгостроковими фінансовими вкладеннями підприємства протягом планового періоду; механізму управління оборотним капіталом, зокрема товарно-матеріальними запасами, дебіторською заборгованістю та грошовими коштами; загальної потреби в капіталі, потреби в зовнішньому фінансуванні та відповідної структури капіталу; дивідендної політики; облікової політики зокрема методики нарахування амортизації та визначення вартості реалізованих запасів; податкової політики підприємства; системи управлінського контролю.

3. Для аналізу ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства обраховують 2 блоки показників. Насамперед динаміку складу, структури та напрямів використання фінансових ресурсів та спеціальні показники: ліквідності, платоспроможності, ділової активності, рентабельності.

4. Виявлено, що у 2013-2017 р. виробництво підприємств молокопереробної промисловості України зросло, що свідчить про зростання попиту на їх продукцію та, відповідно, підвищення її якості. Обсяги фінансових ресурсів п'яти молокопереробних підприємств, що аналізуються,

демонструють різну динамку. Для ПАТ «Баштанський сирзавод», ПАТ «Пирятинський сирзавод», ПАТ «Яготинський маслозавод», ПАТ «Золотонівський маслоробний комбінат» вони зростають, для ПрАТ «Лакталіс-Миколаїв» скорочуються. Структура фінансових ресурсів коливалася також. Основним джерелом фінансових ресурсів залишається власний капітал. Головною його складовою є нерозподілений прибуток, це свідчить, що вони продовжують працювати ефективно в складних умовах сьогодення.

5. Всі досліджувані підприємства мають нормативне значення загальної та швидкої ліквідності станом на кінець 2017 року. Таке значення вказує на те, що в компанії досить ліквідних оборотних коштів для своєчасного розрахунку за зобов'язаннями. Значення показника фінансової незалежності протягом 2013-2017 рр. зросло лише в двох підприємств. Слід констатувати, що на кінець 2017 р. для більшості підприємств значення показника фінансової незалежності є нижчим за норматив. Це свідчить, що частка власного капіталу в загальній сумі авансованого капіталу залишається критично низькою, що робить підприємства фінансово нестійкими та залежними від позикових коштів. Коефіцієнт маневреності власного капіталу з певною динамікою зростав у чотирьох з п'яти підприємств. Найбільш ефективно у 2013-2017 роках за синтезуючими показниками рентабельності управляв фінансовими ресурсами ПАТ «Пирятинський сирзавод».

6. Основними завданнями підвищення ефективності управління позиковими фінансовими ресурсами у нестабільних умовах можна назвати:

- визначення напрямів формування залучених коштів, які включають обґрунтування основної необхідності у них і обсягів залучення (за необхідністю), оцінку вартості залучення позикового капіталу з різних джерел й оптимізацію співвідношення між ними;

- формування операційного прибутку, тобто визначення обсягів реалізації продукції, що забезпечують беззбиткову операційну діяльність, і рівня можливого зниження цін на продукцію для збільшення обсягів

продажів, тобто зростання оборотності коштів.

7. Підприємствам молокопереробної промисловості необхідно підвищувати ефективність управління власними та позиковими фінансовими ресурсами, прибутковість власної діяльності, як в короткостроковому і середньостроковому, так і в довгостроковому періоді. Важливим напрямом вдосконалення управління фінансовими ресурсами підприємств є поліпшення політики щодо кредиторів та дебіторів, оскільки перевищення дебіторської заборгованості над кредиторською створює загрозу фінансовій стабільності підприємств та робить необхідним залучення додаткових джерел фінансування.

АНОТАЦІЯ

Желєзна В.О. Фінансові ресурси підприємств молокопереробної галузі та шляхи підвищення ефективності управління ними. – Рукопис.

Магістерська робота на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня магістра за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». – Чорноморський національний університет імені Петра Могили, Миколаїв, 2019.

Магістерську роботу присвячено розробці рекомендацій щодо підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами підприємств молокопереробної галузі, як передумови стабілізації та подальшого розвитку.

Розглянуто сутність фінансових ресурсів, принципи їх організації та функції; джерела формування фінансових ресурсів та їх структуру, а також теоретичні засади управління фінансовими ресурсами. Наведено ключові методичні підходи до оцінки ефективності управління фінансовими ресурсами.

Проведено аналіз формування та розміщення фінансових ресурсів підприємств молокопереробної промисловості. Проаналізовано та оцінено коефіцієнти ліквідності, платоспроможності, ділової активності, рентабельності.

Зроблено оцінку ефективності управління фінансовими ресурсами. Розглянуто оптимізацію структури фінансових ресурсів підприємств молокопереробної галузі та запропоновано шляхи удосконалення управління фінансовими ресурсами.

Ключові слова: фінансові ресурси, ефективність управління, власний капітал, залучений капітал, підприємства молокопереробної галузі.

ANNOTATION

Zheliezna V.O. Financial resources of enterprises of the dairy industry and ways to improve their management efficiency. – Manuscript.

Master's work to obtain an education and qualification level of a Master's degree in specialty 072 «Finance, Banking and Insurance». – Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, 2019.

The master's work is devoted to the development of recommendations for increasing the efficiency of financial resources management of dairy processing enterprises as a precondition for stabilization and further development.

The essence of financial resources, principles of their organization and functions are considered; sources of financial resources formation and their structure, as well as theoretical principles of management of financial resources. The key methodological approaches to assessing the effectiveness of financial resources management are presented.

The analysis of formation and allocation of financial resources of enterprises of the dairy industry is carried out. The coefficients of liquidity, solvency, business activity, profitability are analyzed and evaluated.

Evaluated the effectiveness of financial resources management. The optimization of the financial resources structure of dairy processing enterprises is considered and ways of improving the management of financial resources are proposed.

Keywords: financial resources, management efficiency, equity capital, attracted capital, enterprises of the dairy industry.